	Sēdes video translācija	27.04.2023	9.00	10.30	13.00	15.00	15.50	17.46	FRA

https://www.saeima.lv/lv/transcripts/view/2468
https://titania.saeima.lv/LIVS14/SaeimaLIVS2_DK.nsf/DK?ReadForm&nr=b017131f-1a9e-445e-b7be-ad03666cbb49

27.04.2023. 14.Saeima trešā sēde-pavasara sesija *Noraksts*

Stenogramma *Sēdi vada: Edvards Smiltēns*
2023.gada 27. aprīļa sēde (pirmā) sākas pl. 9:00
sēde slēgta pl. 9:42, sēdes ilgums- 42 minūtes

PIEBILDE: 27. aprīlī notiek trīs sēdes: nr.1, nr.3, nr.4 -četras daļas (pavasara sesija) *par sēdi Frakciju viedokļi radio 27.aprīlī*

Latvijas Republikas 14. Saeimas pavasara sesijas trešā (ārkārtas) sēde

2023. gada 27. aprīlī

Sēdi vada Latvijas Republikas 14. Saeimas priekšsēdētājs Edvards Smiltēns.

Sēdes darba kārtība
Satura rādītājs
Sēdes videotranslācija
Sēžu videotranslācijas (arhīvs)

Sēdes vadītājs. Cienījamie kolēģi, lūdzu sēsties darba vietās.
Dāmas un kungi! Latvijas Valsts prezidents Egils Levits. *(Deputāti pieceļas. Sēžu zālē ienāk Valsts prezidents.)*

Sāksim Latvijas Republikas Saeimas 2023. gada 27. aprīļa ārkārtas sēdi.
Vārds Latvijas Valsts prezidentam Egilam Levitam.

E. Levits (Latvijas Valsts prezidents).

Cienījamās Saeimas deputātes un godātie deputāti! Latgalieši un Latgales draugi! Dāmas un kungi! Ir pagājuši 106 gadi kopš vēsturiskā Latgales kongresa. Daugavpils, Ludzas un Rēzeknes apriņķa pilnvarotie delegāti pieņēma vienīgo pareizo lēmumu par Latgales apvienošanos ar Vidzemi un Kurzemi. No tā izrietēja trijos novados dzīvojošo latviešu apvienošanās kopīgā nācijā – latviešu nācijā.

Latvija bez Latgales no tā brīža vairs nebija iedomājama, jo Latgale ir piederējusi un pieder Latvijai. Latvijas teritorija ir vienota un nedalāma. Kā toreiz, tā mūsdienās. Tas atspoguļojas arī Satversmes 3. pantā.

Pusotru gadu vēlāk šis Latgales kongresa lēmums deva pamatu tādas Latvijas valsts dibināšanai, kādā dzīvojam šodien, tātad Latvijai, kas negrozāmi piederīga Rietumu kultūras telpai un vērtībām.

Tā laika latgaliešu sabiedriskie darbinieki un politiķi bija gudri, tālredzīgi un īsteni Latvijas patrioti. To pierāda viņu balsojums pirms 106 gadiem.

Latgales kultūrvēsturiskā identitāte ir tikpat daudzveidīga kā tajās dzīvojošie cilvēki. Tā veidojusies mijiedarbē starp latviešiem un tradicionālajām mazākumtautībām, kuras Latvijā ir ienākušas gadsimtu gaitā.

Tagad šī dažādām nokrāsām bagātā identitāte ir valstiskā līmenī izcelta kā īpaša vērtība. Līdzās Kurzemes, Zemgales, Vidzemes un Sēlijas kultūrvēsturiskajai identitātei Latgales savdabība ir pašsaprotama daļa no Latvijas daudzveidīgā un krāšņā latviskuma.

Man kā Latvijas Valsts prezidentam ir bijis svarīgi šo vitālo latgalisko identitāti ne tikai daudzināt vārdos, bet arī konsekventi atbalstīt un likumiski nostiprināt, lai no vārdiem mēs nonākam pie darbiem.

Tāpēc, lai daudzu paaudžu radīto kultūrtelpas mantojumu varētu saglabāt, es izstrādāju un iesniedzu parlamentā Latviešu vēsturisko zemju likumu, kurš 2021. gada 1. jūlijā ir stājies spēkā.

Tādējādi kopā ar 13. Saeimas deputātiem, no kuriem daļa atrodas šeit kā 14. Saeimas deputāti, mums izdevās radīt jaunu, Latvijai ļoti nepieciešamu tiesisku ietvaru vēsturisko kultūrtelpu un tajās dzīvojošo cilvēku kopējās identitātes stiprināšanai.

Latviešu vēsturisko zemju likums dod drošu pamatu sabiedrības, valsts un pašvaldību turpmākajam darbam un sadarbībai pilsoņu identitātes un piederības apziņas veicināšanā, un tagad tikai ir jāiet uz priekšu un jāizmanto likumā dotās iespējas.

Likums veicina plašu latgaliešu valodas lietojumu informatīvajā telpā, tai skaitā arī sabiedriskajos elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos. Tas tur ir paredzēts, bet tas ir jāiedzīvina. Mums vairāk vajag redzēt un dzirdēt televīzijā un radio raidījumus latgaliešu valodā. Tāpat tas paredz arī latgaliešu vietvārdu un uzrakstu izvietošanu Latgales kultūrvēsturiskajā vidē, jo latgaliski rakstītais vārds tad vizuāli iezīmēs Latgali.

Pirmo reizi vēsturē Valsts kultūrkapitāla fonds ir izsludinājis "Latviešu vēsturisko zemju attīstības programmu", un no tās tieši visvairāk, vislielākā summa ir atvēlēta Latgalei, un tas ir nozīmīgs starta atbalsts, starta kapitāls latgaliešu nevalstiskajam sektoram. Šis valsts atbalsts ļaus izzināt, popularizēt Latgales kultūras mantojumu, to attīstīt un turpināt mūsdienās arī ar dažādām jaunām izteiksmēm.

Kolēģi, valoda ir latgaliskās kultūrtelpas, latgaliskuma redzamākais elements. Es vienmēr esmu aicinājis latgaliešus runāt latgaliski, mācīt valodu saviem bērniem ģimenē, tāpat arī skolā. Tādēļ skolotājiem latgaliešu valodas un kultūras uzturēšanā ir īpaša loma.

Saeimā ievēlētie latgaliešu deputāti, savu zvērestu dodot latgaliski, dara pilnīgi pareizi, atbilstoši Satversmes 4. pantam. Arī starpkaru Saeimā Francis Trasuns un citi latgalieši no šīs tribīnes runāja latgaliski. Latgaliešiem nav citas valsts, kur tiktu aizsargāta latgaliešu valoda un kultūra. Latgaliskais ir Latvijas kopējā bagātība.

Kolēģi, nedz valodas, nedz identitātes jautājumos sīkumu nav. Un tādēļ lieku jums pie sirds – lēmumus pieņemot, vienmēr vadīties no Latvijas valstiskuma ilgtermiņa interesēm.

Ņemiet piemēru no latgaliešiem, kuri valstij un nācijai izšķirīgajos brīžos vienmēr zinājuši, kā balsot pareizi, un ir nobalsojuši par mūsu Satversmē ietvertajām vērtībām – par Eiropai piederīgu Latgali, tātad par Latviju.

Savas prezidentūras laikā esmu vienmēr bijis atvērts dažādām latgaliskajām iniciatīvām, kas lika pamatus jēdzīgai Latgales politikai, mūsdienīgai Latgales politikai. Rīgas pils ir vieta, kur latgalieši vienmēr ir tikuši sadzirdēti.

Godātie deputāti, jo sekmīgāk Latvijā norit vai noritēs vēl nepabeigtie dekolonizācijas procesi, padomju okupācijas seku un zīmju likvidēšana arī mūsu prātos, jo spēcīgākas atjaunojas kultūrvēsturisko novadu identitātes, nostiprinās mūsu kopējā latviskā identitāte. Un tieši piederības apziņa Latgalei un Latvijas valstij latgaliešos uzturēja dzīvu nacionālās pretošanās garu arī padomju okupācijas gados.

Toreiz, padomju okupācijas laikā, Latgale tika pakļauta rusifikācijai nolūkā to krieviskot un noplicināt latviešu valodu. Tomēr Latvijas ideja Latgalē turpināja dzīvot, un tādēļ 2. martā mēs godinām un pieminam leģendārās Stompaku kaujas dalībniekus. Latgalieši šajā kaujā uzvarēja.

Latviešu vēsturisko zemju likums šajā ziņā ir devis pamatu jēdzīgiem risinājumiem. Politiski Latgales austrumu robeža ir ne tikai Latvijas valsts robeža. Tā ir arī Eiropas Savienības robeža, tā ir arī NATO robeža.

Agrāk mēs pierobežu uzlūkojām kā vietu, kur dabiski saskaras un mijiedarbojas kaimiņvalstu kultūrtelpas, kaimiņvalstu sakari – ekonomiskie un cita veida sakari. Bet ne vairs šodien. Pret Latviju vērstais Baltkrievijas hibrīdkarš un Krievijas jau ilgstoši īstenotais informatīvais karš, bet jo sevišķi Krievijas noziedzīgais karš Ukrainā skaidrāk nekā jebkad liek apzināties, ka otrpus Latgales robežai Latvijai draugu nav un drīzumā arī nebūs.

Latvijai ir tikai divas iespējas. Latgales kongresā 1917. gadā tās formulēja Latgales un apvienotās Latvijas patriots Francis Trasuns (citēju): "Vai nu kopā ar barbariem uz Austrumiem jeb ar kultūru uz Rietumiem." Savu izvēli Latgale un Latvija jau sen ir izdarījusi, proti, par labu Rietumu kultūrai un Rietumu civilizācijai, un pie šīs izvēles mums ir jāpaliek kā šodien, tā arī nākotnē.

Godājamie klātesošie! Atbilstoši manis solītajam ir nokārtots arī Latgales vēsturiskās zemes karoga jautājums. Šo karogu es 19. aprīlī esmu apstiprinājis. Pateicos ikvienam, kas sekmēja Latgales karoga idejas īstenošanu. Īpašs paldies ir advokātam Agrim Bitānam, Latgales plānošanas reģiona attīstības padomes priekšsēdētājam Sergejam Maksimovam un Saeimas Latgales apakškomisijas priekšsēdētājam Edmundam Teirumniekam.

Latgales karogs līdzās Latvijas valsts karogam mastā Latgalē droši vien plīvos jau tuvākajos valsts svētkos, tas ir, 4. maijā.

Lai myusu karūgi miužam pļeivoj breivā Latvejā! Lai Latgola ar sovu karūgu ir lapna un stipra par Latveju!

Sveicu jūs visus Latgales kongresa 106. gadadienā!

Un tagad es simboliski nododu šo Latgales karogu tālāk Edvardam Smiltēnam, Krišjānim Kariņam, Naurim Puntulim, Edmundam Teirumniekam, Sergejam Maksimovam un Agrim Bitānam.

Paldies. *(Aplausi.)*

Sēdes vadītājs. Pateicamies, prezidenta kungs, par uzrunu.

J. Grasbergs (Saeimas priekšsēdētāja biedrs).

Vārds uzrunai Saeimas priekšsēdētājam Edvardam Smiltēnam.

E. Smiltēns (Saeimas priekšsēdētājs).

Augsti godātais Ministru prezidenta kungs! Augsti godātais kultūras ministra kungs! Cienījamie kolēģi! Un cienījamie Latgales ļaudis! Loba dīna Reigā, un vasali Latgolā! Apsveicu mūs visus Latgales kongresa dienā!

Latgale ir ne tikai ezeru, sirsnīgu un viesmīlīgu ļaužu, bet arī pilskalnu zeme, un nav nejauši, ka tieši Latgalē ir visvairāk pilskalnu. Latgale un latgalieši jau no sirmām dienām stāvējuši mūsu robežu sardzē. Diemžēl briesmas, kas nāk no austrumu puses, nav palikušas tikai un vienīgi vēstures grāmatās. Draudi atkal tumšo mūsu debesu pamali. Tiem pretim jāliek mūsu spēks, pārliecība un stiprums. Un patiesība ir tāda: cik stipra ir Latgale, tik stipra ir arī Latvijas valsts.

Mūsu cilvēku drošība, saliedētība un piederības sajūta ir Latvijas kopības un spēka jautājums. Latgaliešu nostāja ir skaidra: Latgale ir Latvijas šūpulis. Kongress 1917. gadā, pasaules latgaliešu saieti 1992., 2002., 2012. un 2017. gadā, kā arī 2022. gada Latgales kongress ir spilgts latgaliešu demokrātijas apliecinājums rūpēm par savu reģionu un reizē arī rūpēm par Latvijas valsti.

Latgales kongresa diena vispirms ir simbolisks žests, ka mēs Latgalē un visā pārējā Latvijā atceramies vēsturiskos notikumus, kas ir bijuši par pamatu Latvijas valsts izveidošanai. Mēs cienām vēsturi, neaizmirstam Latgales kongresu lēmumus par apvienošanos ar pārējo kultūrvēsturisko novadu latviešiem un respektējam latgaliešu prasības mums, politiķiem, visos laikos rūpēties par vienmērīgu valsts izaugsmi, par to, lai likumu, Ministru kabineta noteikumu, valdības deklarāciju un citu dokumentu jūklī netiktu aizmirsts neviens Latvijas iedzīvotājs, lai cik tālu no Rīgas viņš dzīvotu.

Kopš likumā nostiprināta Latgales kongresa diena, arī Latvijas Republikas Saeimā arvien ir noticis kāds pasākums, lai pieminētu un atzīmētu šo dienu. Šogad esam to pacēluši pilnīgi jaunā līmenī. Šoreiz – pirmo reizi – notiek Saeimas svinīgā sēde par godu Latgalei. Valsts prezidenta Egila Levita kunga, Ministru prezidenta Krišjāņa Kariņa kunga un kultūras ministra Naura Puntuļa kunga klātbūtne apliecina visu varas atzaru augsto uzmanības līmeni šim notikumam.

Šī diena lielā mērā paiet nupat apstiprinātā Latgales kultūrvēsturiskās zemes karoga zīmē, par kuru jau tik daudz ir runājis arī Valsts prezidents. Jāpiebilst, ka latgalieši šo oficiālo karoga apstiprināšanu ir pacietīgi gaidījuši sešus gadus, un, līdzīgi kā lībiešiem un sēļiem, tagad arī latgaliešiem būs vēl viens – papildu – simbols, caur kuru stiprināt savu lokālo identitāti un kopējo valsts patriotismu. Latgales kongresa diena, Latgales karogs, Latgales apakškomisija Saeimā – tie visi ir pozitīvi žesti Latgales virzienā. Tie visi ir apsveicami.

Kolēģi, gan Saeimā, gan valdībā mums ir vēl drosmīgāk jāiet tālāk. Mēs nevaram aprobežoties tikai ar simbolisku vai emocionālu atbalstu. Svarīgākais Latvijas valsts parlamenta un valdības uzdevums ir panākt visu Latvijas iedzīvotāju līdzvērtīgu labklājības pieaugumu, reģionālās nevienlīdzības mazināšanos un nabadzības izskaušanu. "Reģionālās politikas stiprināšana un ekonomiskās aktivitātes veicināšana reģionos" – lai tas kļūst par mūsu kopīgās rīcības un kopīgā darba vadmotīvu. Ja varēsim tikt galā ar ekonomiskajiem izaicinājumiem Latgalē, tad tā būs zīme, ka ar tiem varam tikt galā arī visā pārējā Latvijā. Apsveicami ir Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas aktīvie centieni, lai panāktu, ka turpmāk Eiropas struktūrfondu sadalījumu nepieciešams rēķināt, ņemot vērā arī attiecīgā reģiona iekšzemes kopproduktu uz vienu iedzīvotāju, lai tādējādi varam patiešām panākt reģionālās nevienlīdzības mazināšanu.

Papildus – jau 12. maijā vairāku ministriju kopdarba rezultātā tiek plānota starptautiska konference ar kolēģiem no citām Eiropas Savienības valstīm, tātad Eiropas Savienības ārējās robežas reģionu pārstāvjiem. Tiks meklēti labākie risinājumi Eiropas līmenī. Tas ir valstiskās un starptautiskās drošības pamatelements – lai cilvēki arī tiešās robežas tuvumā justos absolūti droši, lai viņi var būt pārliecināti par savu bērnu iespējām iegūt izglītību un par savu ekonomiskās darbības ilgtspēju.

Latgaliešu valoda un kultūra ir kā caurviju motīvs greznā tautastērpā, papildu motivējošais faktors pašiem latgaliešiem un īpašais Latgales trumpis. Tā ir Latvijas kultūras bagātība, tāpēc

man šķiet pilnīgi pašsaprotami, ka Latgales latviešu – tātad latgaliešu – valodai ir jāskan skolās un plašsaziņas līdzekļos, lai katrs Latvijas iedzīvotājs zinātu, ka – valodnieku izpratnē – ir gan sēliskās, gan nesēliskās izloksnes, ir arī augšzemnieku dialekts, bet Valsts valodas likumā ir nostiprināts, ka valsts rūpējas par latgaliešu (jeb Latgales latviešu) valodas saglabāšanu, aizsardzību un attīstību.

Latvīšu volūda, myusu vaļsts volūda, ir boguota – tai ir divejis viesturiskys rokstu tradicejis.

Kolēģi, noslēgumā gribu vēlreiz atgādināt par Latgali kā latviešu nācijas un Latvijas valstiskuma neatraujamu sastāvdaļu. Šo stāstu kopā veidojam jau gadu tūkstošus. Tālava, Koknese, Jersika, Atzele un citas senās latgaļu valstis ir neatņemama Latvijas vēstures sastāvdaļa.

Cienīsim pagātni un strādāsim nākotnei! Lai gaiši deg ugunis senajos pilskalnos, rādot visiem: te ir Latgale – stipra un pārliecināta!

Lai šī svinīgā sēde par godu Latgales kongresa dienai nav tikai simbolisks pieklājības žests; lai tā iezīmē mūsu apņēmību, lai Latvija visos novados, visos reģionos plaukst un zeļ!
Saules mūžu Latgalei, un saules mūžu Latvijai! *(Aplausi.)*

Sēdes vadītājs. Vārds Latvijas Republikas Ministru prezidentam Krišjānim Kariņam.

A. K. Kariņš (Latvijas Republikas Ministru prezidents).

Cienījamais Saeimas priekšsēdētāja kungs! Godājamās, cienījamās deputātes, godājamie deputāti! Kolēģi! Dāmas un kungi! Ir jauki stāvēt šajā tribīnē šādā svētku... piemiņas dienā: mēs atzīmējam 1917. gada, tātad pirms 106 gadiem norisinājušos, notikumus, kas ir vieni no svarīgākajiem notikumiem tieši mūsu valsts tapšanas laikā.

Bet, ja mēs atkāpjamies vēl drusku tālākā vēsturē un padomājam, kā mēs – kā latvieši – esam tapuši un cik svarīga arī, protams, Latgales loma visā... Tātad mūsu teritorijā, šodienas Latvijas teritorijā, izsenis dzīvojuši latgalieši, lībieši, kurši, zemgaļi, sēļi. Un 13. gadsimtenī atnāca tirgotāji, kā arī kristīgās ticības sludinātāji no Vācijas, un... nu mēs visi zinām, kas notika tālāk, – visas kaujas, pārveidošanās... Izveidojās Livonijas konfederācija, kur visas senās latviešu zemes bija daļa no tās; protams, to skaitā Latgale – šodienas Latgale un pārējā...

Tad, kad Livonija sabruka (tas ir vispār ļoti interesants vēstures posms), – tad šīs senās zemes sadalījās faktiski trijās daļās, sākās nedaudz atšķirīga vēsture. Proti, pēdējais Livonijas ordeņa mestrs atrada labu, varētu teikt, *exit* stratēģiju un izveidoja Kurzemes hercogisti; bijušie ordeņbrāļi kļuva par muižniekiem. Un tā, varētu teikt, apvienoja Kurzemi, Zemgali, Sēliju, izveidojot Kurzemes hercogisti.

Zviedrija tajā laikā arī, protams, aktīva šajā karā... un Vidzeme sākotnēji ar Latgali bija kopā, un tad Vidzeme atdalījās... tā saucamajā Zviedru Vidzemē. Un Latgale kļuva kā daļa no Polijas–Lietuvas, tas ir, Inflantijas vojevodiste (šādi tā saucās). Un tad mums no tā laika sāka drusku atšķirties... vai pastiprināties atšķirības starp mūsu dažādām zemēm.

No kristīgās ticības viedokļa: Vidzemē un Kurzemes hercogistē luterticība bija kārtīgi iesakņojusies, arī Rīgā, bet Inflantijā vai Latgalē palika pārsvarā agrākā, varētu teikt, Romas katoļu ticība.

Un tad, kad visas šīs dažādās zemes laika gaitā, sākot ar Pēteri I un līdz 19. gadsimtam... visas nonāca Krievijas impērijas sastāvā (katra zeme, katrs reģions savā laikā – ar nedaudz atšķirīgu vēsturi), – tad Kurzemes bijusī hercogiste vēl turējās administratīvi kopā, Vidzeme ar daļu Igaunijas (kā Livonijas daļa)... Krievijas impēriju... un Inflantiju pielika klāt administratīvi... vairāk ar šodienas Baltkrievijas reģioniem... un tādā ziņā bija diezgan atdalīta vairāk cara laikos.

Un tas interesantais – tad, kad Pirmais pasaules karš bija ieildzis (un Latvija bija viens no galvenajiem kaujas laukiem Pirmā pasaules kara laikā, kur vācu karaspēks cīnījās pret krievu karaspēku)... kad izveidojās mūsu, latviešu, strēlnieki (arī viens no maniem veciemtēviem bija bijis strēlnieks), kuri kļuva arī vēlāk par mūsu brīvības cīnītājiem...

Kad visas šīs jukas notika... karš vēl notiek... 1917. gada aprīlī Rēzeknē sanāca kopā Latgales kongress Trasuna vadībā un izlēma, ka Latgales latvieši... nu, bijusī Inflantija, kurai jau vairāk nekā 100 gadus faktiski atšķirīga politiskā vēsture bijusi... saprata, ka viņu vieta ir kopā ar pārējām latviešu zemēm, tādā ziņā apzināti apvienojoties ar Vidzemes latviešiem un to, ko tajā laikā sauca par Kurzemes latviešiem, bet... tā ir Kurzeme, Zemgale un Sēlija kopā. Un šis lēmums ir bijis ārkārtīgi nozīmīgs un tālredzīgs, jo tas pilnveidoja Latviju... kādu mēs to šodien pazīstam.

Lēmumi būtu varējuši arī citādi būt – teorētiski –, bet ir ļoti... skaidrs, ka... es pilnībā piekrītu mūsu prezidenta teiktajam – pieņēma vienīgo un absolūti pareizo lēmumu. Un šis ir devis mūsu valstij ārkārtīgi lielu spēku un stiprumu.

No vienas puses... nu, no malas skatoties (es iedomājos), no Vācijas vai no Zviedrijas... mēs visi tādi – latvieši vien esam, viens no otra neesam atšķirami. Protams, pašā Latvijā, man liekas, katrs zina kaimiņu pagasta lielās atšķirības no savējā. Un šī reģionu dažādība un bagātība – tas ir viens no mūsu valsts lielajiem... stiprumiem.

Mēs Latvijā... vismaz vēsturiski pārsvarā latvieši bijuši luterticīgie, taču ļoti daudzi no mums ir katoļticīgie; protams, Latvijā ir arī pareizticīgie un vecticībnieki. Mēs esam ļoti dažādi mūsu reliģiskajos uzskatos.

Mēs esam dažādi arī savā izrunā, valodā – ar tādu atšķirību, ka Latgalē šī valoda ir saglabājusies... arī ar savu rakstu vēsturi, ar daudz izteiktāku raksturu, nekā tas būtu citur. Parasti mēs tos vienkārši saucam par dialektiem, bet latgaliešu valodu mēs vēl saucam par valodu – par latviešu valodas sastāvdaļu. Mēs, latvieši, kas neesam latgalieši, kad sākam ieklausīties, varam – arī es varu – saprast, bet tad, kad kāds sāk runāt pēkšņi, pirmos pāris teikumus var arī nesaprast.

Un tā ir viena fantastiska lieta, ka mūsu zemītē, kas nav no lielākajām Eiropā, mums joprojām... mūsdienās, kad ir internets un kad it kā viss tiek vienādots, mēs vēl saglabājam šīs ļoti svarīgās atšķirības, kuras mūs nevis sadala, bet padara bagātākus.

Mūsu izaicinājums, protams, ir, skatoties uz priekšu: kā mēs – kā tauta – kļūsim stiprāki, un kā mēs – kā valsts – kļūsim stiprāki un turīgāki. Es nevaru nerunāt par ekonomikas transformāciju (to varbūt viens otrs pat gaida). Mums ir svarīgi, ka šī transformācija notiek visā Latvijā.

Protams, dzinējs ir un būs Rīga un Rīgas reģions. Tā ir vēsturiski – te ir cilvēku daudzums, te ir metropole. Tā visās valstīs, kur ir šāda metropole, ap metropoli... Tas ir lielais vilcējs reģiona kontekstā. Bet mums ir svarīgi atcerēties un gādāt par to, lai apstākļi būtu labvēlīgi, ka investīcijas iziet visā Latvijā, tieši balstoties uz mūsu jaunajiem, skaidri definētajiem novadu centriem.

Latgales reģions ekonomiskajā ziņā šobrīd nav turīgākais, un izaicinājums ir to mainīt. Tas ir izdarāms. Nav neviena iemesla, kāpēc tā būtu jābūt. Es domāju, ka šeit mums ir daudz kas darāms uz priekšu.

Es necentīšos runāt valodā, ko nepārvaldu, tas ir, latgaļu, es to atstāšu spīkeram, Valsts prezidentam un, protams, Latgales deputātiem. Ja jūs varētu man laika gaitā drusku iemācīt, es būtu ļoti pateicīgs.

Bet tas, ka 1917. gadā Trasuna vadībā Latgales kongress Rēzeknē pieņēma lēmumu... Faktiski Latgale, tā varētu teikt, definēja Latviju. Un tad Brīvības cīņu laikā, ar 1920. gadu, kad pēdīgi Latgales kaujas bija noslēgušās ar uzvaru... 1917. gada lēmums izveidot Latviju... Ar karavīru asins upuriem tā arī tika izveidota.

Saules mūžu Latgalei! Saules mūžu Latvijai! *(Aplausi.)*

Sēdes vadītājs. Pateicamies Latvijas Republikas Ministru prezidentam Krišjānim Kariņam par uzrunu.

Vārds Latvijas Republikas kultūras ministram un Latviešu vēsturisko zemju attīstības padomes priekšsēdētājam Naurim Puntulim.

N. Puntulis (kultūras ministrs).
Augsti godātais Saeimas priekšsēdētāja kungs! Augsti godātais premjer! Cienītās deputātes! Godātie deputāti! Sēdes dalībnieki klātienē un tīmekļvietnēs! Šodien Saeimas ārkārtas sēdē mēs svinam pirmo piecu gadu jubileju, kopš Saeima Latvijas valsts atzīmējamo dienu sarakstā 27. aprīli iekļāva kā Latgales kongresa dienu.

Pirmais Latgales kongress bija pagrieziena punkts ceļā uz neatkarīgas un demokrātiskas Latvijas valsts dibināšanu, pirmais nepārprotamais apliecinājums Latvijas valstsgribai, kas kongresa rezolūcijā ierakstīts šādiem vārdiem: "Mēs, Latgales latviešu pilnvarnieki, sapulcējušies 26. un 27. aprīlī 1917. gada Rēzeknē sasauktā kongresā, atzīdami latviešus, kuri dzīvo Vitebskas guberņā, kā arī kurzemniekus un vidzemniekus par vienu latviešu tautu, nospriedām apvienoties ar Kurzemes un Vidzemes latviešiem vienā politiskā autonomā organismā."

Latgales kongresa diena nav tikai Latgalei, bet visai Latvijai nozīmīga Latvijas vienotības diena. Šajā sakarā es vēlos īpaši atgādināt un uzsvērt to, iespējams, daudzu atmiņā jau pagaisušo, pabalējušo faktu, ka Latgales kongresa loma un nozīme Latvijas valsts vēsturē tika atjaunota sabiedrības apziņā un vēsturiskajā atmiņā, lielā mērā pateicoties Latvijas valsts simtgades svinībām, to plašajai daudzgadu programmai, kuras finansējums deva iespēju arī mērķtiecīgam Latvijas vēsturnieku pētniecības darbam.

Iesaistot Latvijas valsts un pašvaldību institūcijas, nevalstisko sektoru un visu sabiedrību vēsturnieku darba rezultātu izgaismošanā un daudzināšanā, laikā no 2017. līdz 2021. gadam iepazinām un gadu pa gadam izdzīvojam sava valstiskuma vēsturi. Turklāt īpaši nozīmīgi, ka vēsturnieku veiktā izpēte un Latvijas simtgades svinību uzjundītā enerģija deva sabiedrībai impulsus un jaunas idejas jau citām nozīmīgām norisēm un darbiem, kas radušies un turpina mūsu valsts un sabiedrības attīstības ceļu arī šajā – Latvijas valsts nākamajā – simtgadē.

Šis jaunais posms rāda, ka Latvijas simtgade nav bijusi tikai jau sen apdzisusi svētku uguņošana, bet tās laikā sabiedrības garīgajā augsnē ir iedēstīti dzīvotspējīgi stādi, kas ir turpinājums iesāktajam.

Kā Latviešu vēsturisko zemju attīstības padomes priekšsēdētājs vēlos izcelt tās ilgtspējīgās iniciatīvas, kas vērsušās plašumā un saistās ar Latviešu vēsturisko zemju likumu un tam piesaistīto rīcības dokumentu – Latviešu vēsturisko zemju un kultūrtelpu attīstības plānu 2022.–2027. gadam. Tā mērķis ir nodrošināt latviešu vēsturisko zemju identitātes, kultūrvēsturiskās vides un kultūrtelpas saglabāšanu un ilgtspējīgas attīstības veicināšanu. Līdzīgi kā savulaik valsts simtgades programma, arī šis attīstības plāns tapis, iesaistoties plašai sabiedrībai, tāpēc jo īpaši vērtīgs.

Darbs vēl tikai iesākumā, taču nupat top redzami arī pirmie augļi. Skaistākais no tiem – oficiāli apstiprinātais Latgales tumši zilbaltzilais karogs. Pirmais no Latvijas vēsturisko zemju karogiem, kas turpmāk plīvos līdzās sarkanbaltsarkanajam Latvijas karogam. Pirmo reizi izsludināti Valsts Kultūrkapitāla fonda mērķprogrammas "Latviešu vēsturisko zemju attīstības programma" projektu konkursi vēsturisko zemju kultūras programmām. Pirms pāris nedēļām ir sākusi darboties Latvijas vēsturisko zemju tīmekļa platforma.

Latvijas vēsture mūs ir mācījusi, ka demokrātiskā un neatkarīgā sabiedrībā stipras vienotības nosacījums ir nevis unificēšana, bet vienoto veselumu veidojošo komponenšu daudzveidības atzīšana, saglabāšana un attīstība. Tas attiecas arī uz latviešu valodas reģionālo savdabību. Jāatzīst, ka atsevišķos Latvijas valsts vēstures posmos latgaliešu valoda ir tikusi nepamatoti noniecināta, tādēļ būtiski turpināt latgaliešu valodas apmācību visās Latgales reģiona skolās, un tam nepieciešams rast risinājumu, jau sākot ar nākamo mācību gadu.

Pašreizējā informatīvā kara apstākļos sevišķi svarīgi ir stiprināt mediju saturu, jo īpaši Latgalē. Kopš 2017. gada darbojas Mediju atbalsta fonda programmas, kas nodrošina finansējumu satura veidošanai. Kopā medijiem satura veidošanai novirzīti vairāk nekā 14 miljoni eiro, no šīs summas Latgalei piešķirti 918 tūkstoši. Turklāt Latgales mediji finansējumu saņem ne tikai no Latgalei īpaši izdalītā finansējuma, bet arī no kopējā reģionālajiem medijiem paredzētā apjoma, kam jāpieskaita arī kovida atbalsts un 2022. gada programma Latgales medijiem ziņu raidīšanai kontekstā ar Krievijas iebrukumu Ukrainā.

Kultūras ministrija turpina atbalstīt Latgales reģiona latviešu pašapziņu un stiprināt reģionālo identitāti ar ieguldījumu profesionālās kultūras pieejamībā, sniedzot atbalstu mūzikas un mākslas vidusskolām Rēzeknē un Daugavpilī kā kultūrizglītības un kultūras dzīves centriem, Daugavpils teātrim, koncertzālei "Gors" un izstāžu telpai... Rotko, arī regulārai grāmatizdošanai latgaliešu valodā. Atbalstu saņem arī amatiermāksla. Gandrīz 5000 dalībnieku no 250 kolektīviem šovasar ar Latgales karogu dosies uz Dziesmu un deju svētkiem Rīgā.

Šis karogs ar Latvijas joslu dalījumu un tajā ieausto Latgales ezeru un debess zilgmi ir simbols gan Latgalei, gan Latgales latviešu, latgaliešu, nerimstošajam sparam sava latviskuma savdabības glabāšanā un attīstīšanā.

Dzejniece Anna Rancāne poētiski skaidro Latgales karoga simboliku, izceļot balto gaismas strēli no zvaigžņu raksta, kas pāršķēlusi tumši zilo nakti, radot gaišu ceļu latgaliešu ticībai, pašapziņai un spēkam. Latgales karogs, lai arī izveidots vien 21. gadsimta sākumā, ir kā trešā gadu tūkstoša latgaliešu atmodas simbols. Tumši zilajā krāsā ir ieaustas gadsimtu tradīcijas un tikumiskās vērtības. Tā ir rudzupuķu (naktineicu) krāsa, kas redzama arī seno latgaļu goda drēbēs – sievu villainēs un vīru vamžos –, un simbolizē Latgali gan kā tradicionālu zilo ezeru zemi, gan Māras zemi, jo zilā krāsa katoļu baznīcā ir Jaunavas Marijas simbols.

Ir svarīgi prast lasīt šīs vēsturiski tapušās simboliskās nozīmes, lai nepārņemtu savos šodienas simbolos vēsturiski novecojušus un šodien mums nepieņemamus simbolus. Tādēļ vēlreiz vēlos uzsvērt Latvijas vēstures zināšanas nozīmi un attīstību valsts apziņā, vēsturiskajā atmiņā un

nākotnes veidošanā. Es solidarizējos ar vēsturniekiem nepieciešamībā rast atbilstošu finansējumu regulāra pētnieciskā darba nodrošinājumam, jo tas ir būtisks ieguldījums Latvijas tautas un iedzīvotāju apziņas un nacionālās identitātes, līdz ar to – arī valsts drošības stiprināšanā.

Latviešu vēsturisko zemju un kultūrtelpu attīstības plāna īstenošana vēl tikko sākusies, vēl daudzi uzdevumi gaida atbalstu un risinātājus, taču es ceru un ticu, ka tas nemazinās Latgales kongresā apliecināto vēlmi pievienot savu ieguldījumu vienotās Latvijas kopšanā un uzplaukumā, kurā līdzdalīgas ir visas latviešu vēsturiskās zemes.

Sveicu svētkos! *(Aplausi.)*

Sēdes vadītājs. Pateicamies kultūras ministram Naurim Puntulim par uzrunu.

Tagad, kolēģi, aicinu visus klātesošos uz latviešu vēsturiskās zemes – Latgales – karoga svinīgo nodošanu tepat blakus, Balsošanas zālē.

Ārkārtas sēdi slēdzu. *(Starpsauciens.)*
Nākamā sēde – pulksten 10.30.

SATURA RĀDĪTĀJS
14. Saeimas pavasara sesijas 3.(ārkārtas) sēde
2023. gada 27. aprīlī
Latvijas Valsts prezidenta Egila Levita uzruna
Latvijas Republikas Saeimas priekšsēdētāja Edvarda Smiltēna uzruna
Latvijas Republikas Ministru prezidenta Krišjāņa Kariņa uzruna
Latvijas Republikas kultūras ministra un Latviešu vēsturisko zemju attīstības padomes priekšsēdētāja Naura Puntuļa uzruna
Informācija par nākamo sēdi

Sēdes videotranslācija

27.04.2023. 9.00

---

* * * *

Sēžu videoarhīvs: https://www.saeima.lv/lv/likumdosana/saeimas-sede/videotranslacijas

Sēdes videotranslācija	**27.03.2023**	9.00	11.00	13.30	15.30

1. pl. 09:00 – 1 h 28 min stg 2463 sēde Nr.3-pavasara-sesija Smiltēns
https://cdn.tiesraides.lv/saeima.lv/20230427101402_saeima.lv.1_0_0

---

* * * *

Papildu pievienojums – darba kārtība

7

	Sēdes video translācija	27.04.2023	9.00	10.30	13.00	15.00	15.50	17.46	FRA

---

https://www.saeima.lv/lv/transcripts/view/2468
https://titania.saeima.lv/LIVS14/SaeimaLIVS2_DK.nsf/DK?ReadForm&nr=b017131f-1a9e-445e-b7be-ad03666cbb49

27.04.2023. 14.Saeima trešā sēde-pavasara sesija *Noraksts*

Stenogramma *Sēdi vada: Edvards Smiltēns*
2023.gada 27. aprīļa sēde (pirmā) sākas pl. 9:00
sēde slēgta pl. 9:42, sēdes ilgums- 42 minūtes

PIEBILDE: 27. aprīlī notiek trīs sēdes: nr.1, nr.3, nr.4 -četras daļas (pavasara sesija) par sēdi Frakciju viedokļi radio 27.aprīlī

Latvijas Republikas Saeimas
2023.gada 27.aprīļa
ārkārtas sēdes darba kārtība 09:00

	1.	1. **Latvijas Valsts prezidenta Egila Levita uzruna** **Izskatīts**	
	2.	2. **Latvijas Republikas Saeimas priekšsēdētāja Edvarda Smiltēna uzruna** **Izskatīts**	
	3.	3. **Latvijas Republikas Ministru prezidenta Krišjāņa Kariņa uzruna** **Izskatīts**	
	4.	4. Latvijas Republikas kultūras ministra un Latviešu vēsturisko zemju attīstības padomes priekšsēdētāja Naura Puntuļa uzruna Izskatīts	
	Sēde beigusies 27.04.2023 09:42		

---

* * * *